

IMMIGRACIÓ, INCLUSIÓ SOCIAL I INTEGRACIÓ LINGÜÍSTICA

Un nou marc, un nou enfocament

Isidor Marí

Un dels canvis més visibles i profunds de la nostra societat durant els darrers vint anys és precisament l'arribada de contingents molt amplis i diversos de població estrangera, com ja s'ha fet evident des dels primers capítols d'aquest llibre: el nostre marc demogràfic i sociolingüístic s'ha transformat substancialment. Fins i tot ha canviat –i val la pena subratllar-ho, perquè és significatiu– el concepte o la interpretació habitual de la mateixa paraula *immigració*, que fa vint anys solia aplicar-se a la població d'origen peninsular i actualment sol fer referència als treballadors estrangers.

Amb això hem identificat, ja de bon principi, alguns dels elements que és imprescindible tenir en compte a l'hora de plantejar les actuacions polítiques, legislatives i socials més indicades per facilitar la integració lingüística entre els nouvinguts i la societat receptora:

1. El coneixement de les *característiques de la població nouvinguda* i de la seva distribució geogràfica i social¹.
2. Les *interpretacions* o mentalitats, els discursos públics i les posicions predominants sobre la nova diversitat cultural de la societat².

¹ Afortunadament, disposam d'estudis bastant complets sobre aquesta realitat, com el de Pere A. Salvà (coord.), *Una aproximació a la immigració d'estrangers a les Illes Balears* (Palma, 2004).

² No resulta possible abordar aquí amb detall aquest aspecte crucial: és necessari que elaborem i consensem públicament el nostre propi model i el nostre propi discurs sobre la diversitat i la convivència intercultural. Un enfocament propi i alhora coherent amb les idees i els principis internacionals. Un enfocament que sobretot subratlli la nostra especificitat: la confluència entre la diversitat migratòria i una societat receptora que té una personalitat lingüística, cultural i nacional que el marc polític estatal encara no reconeix en termes igualitaris. Me'n vaig ocupar amb més deteniment a la publicació *Una política intercultural per a les Balears?* (Palma, 2002). I més breument fa poc a *Un projecte intercultural compartible per tothom*, inclòs a D. Pons (ed.), *Països Catalans, en plural* (Palma, 2005).

3. Les *línies d'actuació* dels poders públics i de la societat civil davant d'aquesta nova realitat.

Vulguem o no, encara que ens correspon situar-nos en la perspectiva del tercer apartat, només en farem un enfocament correcte si tenim en compte l'estreta interacció entre els tres aspectes que hem esmentat. I al mateix temps, no podem oblidar la *dobla dimensió –local i global–* d'aquest fenomen: local, perquè és sobretot a cada illa, municipi o barri concret, on la diversitat cultural es manifesta de manera específica i reclama unes o altres maneres d'interpretar-la i gestionar-la; però alhora global, perquè sabem prou bé que l'arribada dels nousvinguts depèn de dinàmiques econòmiques i socials d'abast mundial, i que les idees, les notícies i les experiències polítiques sobre la diversitat cultural viatgen també d'un cap a l'altre, per tot el món.

Finalment, el canvi que s'ha produït en el marc social i sociolingüístic ens obliga a replantejar-nos els mateixos conceptes d'integració i de normalització lingüística.

D'entrada, la integració no es pot entendre com un procés unilateral o unidireccional, en què els nousvinguts serien els únics que s'han d'adaptar a la societat receptora. Hem d'entendre –la societat sencera ha d'entendre, per mitjà de les indispensables accions de sensibilització i del debat públic– que es tracta d'un procés d'adaptació recíproc, d'un gran compromís de convivència intercultural:

- La societat receptora s'adapta a la nova diversitat i es responsabilitza d'un acolliment igualitari, que corregeixi les desigualtats en termes polítics i socials;
- els nousvinguts, al seu torn, assumeixen el nou marc democràtic i

s'adapten a la llengua i els usos de la societat receptora –sense renunciar a la identitat d'origen.

Dit d'una altra manera: la societat receptora ha de corregir les desigualtats al mateix temps que reconeix i gestiona la diversitat, i els nous ciutadans s'han d'adaptar als usos lingüístics, socials i jurídics de la societat receptora, al mateix temps que assegurin la seva inclusió laboral i social.

El més gran error que podríem cometre uns i altres és creure que es poden separar les diferents dimensions de la integració, quan estan indistriablement unides: la integració entre la societat receptora i els nouvinguts (i no sols la integració dels nouvinguts), la integració com a gestió satisfactòria de la diversitat (però també com a superació de les desigualtats), la integració laboral, social, política, cultural i lingüística (i no per separat, integració social sense integració lingüística, o integració lingüística sense integració social).

Com veurem després, aquest és un dels grans eixos del debat europeu actual sobre les polítiques d'integració: els estats europeus tendeixen a incrementar els requisits culturals i lingüístics per a l'accés dels nouvinguts a la plena ciutadania, i els sectors propers a la immigració reclamen l'accés al treball, la residència i la ciutadania sense gaires requisits culturals i lingüístics. Trobar un punt d'acord equitatiu entre aquestes posicions i evitar que es polaritzin i radicalitzin constitueix un dels grans reptes de la política europea d'immigració en aquests moments. La integració ha de ser entesa per tothom com un compromís bilateral de convivència en què es vegin igualment garantits tant el tracte equitatiu dels nouvinguts com la cohesió social i la continuïtat lingüística i cultural de la societat receptora –oberta als canvis que lògicament comportarà la relació intercultural.

D'altra banda, la integració i la normalització lingüística necessiten un replantejament, com a conseqüència de les transformacions del context sociolingüístic:

- En primer lloc, perquè ja no ens trobam davant d'una relació dual entre el castellà i el català, sinó en *un context multilingüe compartit* en què tothom ha de compartir el català, que és la llengua pròpia del país, com a instrument de comunicació i de cohesió social, però el català també ha de compartir l'espai públic amb altres llengües;
- i en segon lloc perquè, per més que ara ens fixem específicament en la integració lingüística, cal entendre que *la llengua no és més que una resultant del procés general d'integració*: sense inclusió social (laboral, política, relacional) serà impossible que la integració lingüística prosperi.

Una vegada més, per tant, seria una greu equivocació separar elements que estan indistriablement units. No es pot prescindir del català –ni de les altres llengües— a l'hora d'enfocar correctament les polítiques d'integració: és inadmissible i irresponsable que els serveis d'acolliment públics (o subvencionats públicament) no disposin d'una bona estratègia lingüística i es desentenguin del català, convertint-se en fàbriques d'exclusió i segregació, en comptes de complir amb la seva responsabilitat d'inclusió i cohesió lingüística. Però també cal anar amb compte amb les accions exclusivament lingüístiques d'integració: mentre els cursos de català per a nousvinguts i els serveis d'acolliment social treballin per separat, serà difícil que la inclusió social i la integració lingüística resultin satisfactòries.

El mateix concepte d'*integració lingüística* ha de ser redefinit (i compartit

públicament) a la llum del nou context sociolingüístic: cap ciutadà es podrà considerar lingüísticament integrat mentre no sigui *capaç d'utilitzar les dues llengües oficials en les comunicacions de caràcter públic*³. Entengui's bé: no es tracta de ser competent *en una sola* de les llengües oficials. Si volem ser coherents amb l'objectiu lingüístic de l'ensenyament obligatori (una competència suficient i equivalent en català i castellà), cal que tothom conegui prou bé *les dues* llengües oficials per poder-s'hi comunicar en públic (òbviament, en les comunicacions particulars tothom usará la llengua que vulgui, oficial o no). Per això resulta també inadmissible i irresponsable que fins i tot membres del govern donin a entendre que el català és una llengua perfectament prescindible per als nous nats, o que es promogui una idea de bilingüisme o trilingüisme educatiu en què no s'asseguri plenament la competència activa en la llengua pròpia de les Balears⁴.

Els programes d'integració a la Unió Europea

Les nostres previsions sobre els enfocaments més adequats per aconseguir la integració lingüística i la inclusió social s'han de situar necessàriament en el context de les polítiques estatals i europees en aquest camp. I en aquest context haurem de saber trobar la posició adequada en una doble controvèrsia:

- El debat sobre la subsidiarietat: el nivell adequat –europeu, estatal, subestatal— en què cal situar les competències en la política d'integració.
- El debat que ja hem apuntat abans sobre el pes que han de tenir en els programes d'integració els requisits culturals (i lingüístics)

³ Aquest és també el concepte d'integració lingüística en el context de Quebec, on conviuen el francès –llengua oficial del territori—i l'anglès, oficial a l'estat canadenc. Vegeu Nicole Lapierre Vincent, *L'intégration linguistique au Québec. Recension des écrits*. Québec: Conseil Supérieur de la Langue Française, 2004.

⁴ Crec que no oblidaré mai una recent carta al diari, reveladora i escandalosament ingènua, en què un pare protestava perquè el PP no complia amb la seva promesa de facilitar el bilingüisme educatiu, que segons aquest pare havia de permetre que els seus fills poguessin optar per l'ensenyament monolingüe en castellà.

per a l'accés al treball, la residència i la ciutadania.

Cal subratllar que no es tracta de dos debats independents, sinó d'una controvèrsia en què es creuen els dos debats: la delimitació dels nivells de responsabilitat –local, regional, estatal, comunitari— en les polítiques d'integració està indistriablement lligada a les tensions entre la posició de la majoria dels Estats europeus (i del Consell europeu que els representa), que tendeixen a accentuar els requisits culturals de la integració, i la posició de la Comissió (i dels sectors més propers a la immigració), favorable a una política comunitària basada en la flexibilització de les condicions d'accés a la ciutadania.

Com exposa un informe recent de S. Carrera⁵, arran dels atemptats terroristes de Nova York, Madrid i Londres, i dels conflictes urbans que han esclatat en diferents països, els Estats europeus han tendit a conferir un caràcter obligatori als programes d'integració i a reforçar els components cívics, culturals i lingüístics d'aquests programes, com a requisit per a l'accés dels immigrants al treball, la residència i la ciutadania.

És cert que han entrat definitivament en crisi i són ràpidament abandonades les polítiques tradicionals d'exclusió o separació –els fills dels turcs a Alemanya que encara no podien accedir a la ciutadania--, d'assimilació –la pretesa identitat cultural única del republicanisme francès— i també de multiculturalisme –la consolidació britànica de comunitats migrants juxtaposades a la societat receptora. Però els Estats no semblen avançar clarament cap a una política intercultural que garanteixi alhora la continuïtat

---

⁵ Sergio Carrera, *A comparison of integration programmes in the EU. Trends and weaknesses*. Brussel·les: Center for European Policy Studies, 2006. Consultable en línia: http://shop.ceps.be/BookDetail.php?item_id=1310 (accés el 2006).

cultural i la inclusió social en termes equitatius. Les noves mesures estatals d'integració temen per la cohesió social i la seguretat, i reforcen els requisits culturals d'admissió.

A Alemanya, Bèlgica, Àustria i Dinamarca, els programes d'integració impliquen cursos obligatoris que cal superar per accedir a la residència permanent i a les prestacions socials completes.

La nova legislació alemanya (2005) estableix un programa d'integració obligatori, amb una formació lingüística de 600 hores i una orientació addicional sobre la societat i la cultura alemanyes de 30 hores.

A Bèlgica, les polítiques d'integració no són de nivell estatal, sinó que les competències corresponen a cada comunitat cultural. A Flandes, després d'una valoració inicial, els immigrants segueixen una formació en llengua neerlandesa d'orientació professional o educativa i una iniciació a l'entorn jurídic i social, en un programa d'integració bastant semblant al d'Holanda.

A Àustria, l'acord d'integració⁶ té dos mòduls: un d'alfabetització i l'altre de formació social, econòmica i cultural. La nova legislació ha ampliat de 100 a 300 hores el curs d'alemany, de manera que cal superar el nivell A2 de llengua alemanya (abans l'A1 era suficient).

A Dinamarca, un contracte d'immigració entre el nouvingut i el municipi on viu prepara la inserció laboral o educativa de l'immigrant, amb cursos de llengua i orientacions socials i culturals. Des de 2004, s'ofereix una implicació activa en

---

⁶ La idea de 'contracte d'integració' és present també a Dinamarca i França.

programes d'inserció laboral que comporten l'aprenentatge de la llengua en el lloc de treball (37 hores setmanals durant tres anys), amb una retribució addicional.

A França, el contracte d'acolliment i integració (CAI) és voluntari, però un cop signat obliga a satisfer unes determinades condicions per a ser renovat. Ofereix al nouvingut cursos de llengua (entre 200 i 500 hores) i d'orientació professional i cívica. La seva durada és d'un any, renovable fins a tres, sempre que cada any se superi un nivell lingüístic.

També val la pena conèixer les sancions o penalitzacions que acompanyen l'obligatorietat dels programes. A Àustria, on els immigrants reben ajuts per seguir el programa, en el cas que aquest no es completi en el primer any, el permís de residència sols es renova per un any més; si a partir dels 18 mesos no s'ha completat, els ajuts econòmics es redueixen, i si un immigrant no ha començat el programa al cap de 3 anys o no l'acaba en 4 anys, pot ser sancionat i expulsat del país. A Holanda també comporta sancions econòmiques la manca de superació de les proves d'integració abans de 5 anys. A Flandes, l'incompliment del programa d'integració pot implicar la pèrdua d'algunes prestacions socials. A Dinamarca, els subsidis poden ser retirats si no es compleix el contracte d'integració. A Alemanya, l'obtenció del permís de residència pot quedar en suspens o les prestacions socials poden ser reduïdes, si no s'assisteix als cursos o els coneixements d'alemany són deficients.

A més, cal afegir que els ciutadans de la UE, de l'Espai Econòmic Europeu o d'altres països desenvolupats (USA, Canadà, Japó...) solen ser exempts d'aquests requisits d'integració. La integració, contradictòriament, sols sembla

adreçar-se als immigrants de països pobres. Caldria veure si, en termes de drets humans, això no contradiu el concepte de no discriminació.

El cas del Regne Unit mereix un comentari a part. La llei britànica de nacionalitat (*British Nationality Act*, de 1981) fixa tan sols un requisit lingüístic: tenir coneixements d'anglès, gal·lès o gaèlic escocès⁷. En efecte, qualsevol de les llengües és suficient i no hi ha cap deure de coneixement de la llengua anglesa per accedir a la ciutadania britànica. El novembre de 2005 ha entrat en vigor una nova llei de nacionalitat, immigració i asil, que hi afegeix com a requisit passar una prova de coneixements de la vida britànica (*Life in the UK*). En qualsevol cas, és significatiu que al Regne Unit, com a Bèlgica, l'Estat respecta la seva composició plurilingüe i admet que hi ha diverses llengües que poden donar accés a la ciutadania. És important subratllar que als estats plurilingües igualitaris, com Bèlgica o Suïssa⁸, la integració és competència dels poders territorials i la llengua nacional que cal aprendre és la pròpia de cada territori: un punt també irrenunciable en el nostre cas.

Ciutadania, llengua i nacionalitat

La relació entre nacionalitat i ciutadania serà sens dubte un punt crucial en la delimitació de les polítiques d'integració del segle XXI a molts països europeus (i d'arreu del món). I en el cas d'Espanya, segurament serà difícil modificar la concepció uniformista tradicional, que vincula la ciutadania amb l'acceptació d'una única identitat nacional i d'una llengua nacional preeminent. La separació entre ciutadania i nacionalitat i el respecte de les comunitats nacionals, nacions culturals o minories nacionals per part dels Estats facilitarien extraordinàriament les polítiques d'integració i accés a la ciutadania dels immigrants (i la

⁷ Literalment: "a sufficient knowledge of the English, Welsh or Scottish Gaelic language".

⁸ Vegeu en aquest cas, encara que no pertany a la UE, la regulació sobre la integració (<http://www.admin.ch/ch/f/rs/1/142.205.fr.pdf>) i la informació explicativa que es dona (http://www.eka-cfe.ch/f/doku/Leitfaden_Integrationsbegriff_f.pdf) sobre la llengua local i la integració.

convivència entre els propis grups nacionals interns).

En aquest sentit, resulta especialment oportuna i pertinent la Recomanació 1735 de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, aprovada el 26 de gener d'aquest mateix any, sobre el concepte de 'nació'⁹. Entre les diverses

consideracions preliminars d'aquesta Recomanació, cal subratllar, per exemple, la núm. 12, que afirma: *"L'Assemblea creu necessari reforçar el reconeixement dels vincles de cada ciutadà europeu amb la seva identitat, cultura, tradicions i història, per permetre a qualsevol individu de definir-se a si mateix com a membre d'una 'nació' cultural independentment del seu país de ciutadania o de la nació cívica a què pertanyi com a ciutadà, i, més específicament, a satisfer les aspiracions creixents de les minories que tenen un sentit elevat de pertinença a una determinada nació cultural. El que és important, tant des d'un punt de vista polític com legal, és encoratjar una aproximació més tolerant a la qüestió de les relacions entre l'Estat i les minories nacionals, culminant en l'acceptació genuïna del dret de tots els individus de pertànyer a la nació que senten que pertanyen, sigui en termes de ciutadania o en termes de llengua, cultura i tradicions."*

A part dels exemples esmentats del Regne Unit i de Bèlgica, on l'Estat assumeix sense reserves com a legítima la integració a qualsevol de les comunitats lingüístiques, resulta interessant l'acord de coresponsabilitat

---

⁹ Podeu consultar-la en línia a l'adreça

<http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta06/EREC1735.htm>. L'extens informe preliminar en què es fonamenta també és consultable en línia:

<http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc05/EDOC10762.htm> (tots dos llocs accedits el 2006). Llàstima que els parlamentaris catalans i espanyols no ho hagin divulgat en la discussió sobre el reconeixement nacional de Catalunya en el procés de reforma de l'Estatut d'Autonomia.

establert entre el Quebec i el Canadà sobre la immigració el 1991¹⁰, basat en el principi d'assegurar "*una integració dels immigrants respectuosa amb el caràcter distint de la societat quebequesa*". En virtut d'aquest acord, el Quebec pot intervenir decisivament no tan sols en les polítiques d'acolliment i d'integració, sinó en la quantificació i la selecció dels immigrants, tenint en compte el seu origen cultural. L'article 138 del nou Estatut d'Autonomia de Catalunya hauria pogut constituir un precedent interessant en l'aplicació a l'Estat espanyol d'una fórmula de coresponsabilitat en la integració dels immigrants, però és molt aviat per saber quina aplicació se'n farà. De moment, han estat profundament limitades per les Corts espanyoles les competències exclusives que preveia el projecte aprovat pel Parlament de Catalunya en aquest camp.

En qualsevol cas, és indispensable que qualsevol enfocament de les responsabilitats estatals, autonòmiques i locals sobre la immigració tenguin en compte l'especificitat lingüística, cultural i nacional de la nostra societat –i la taxa elevada d'immigració que rebem: a les Balears, la més alta de tot l'Estat. La confluència de la diversitat lingüística i cultural migratòria amb societats com la nostra, que constitueixen una minoria lingüística, cultural i nacional dins de l'Estat, reclama una atenció específica. Com ha dit lúcidament Will Kymlicka, el respecte de l'autogovern d'aquestes nacionalitats minoritàries és important per tal d'evitar que la societat receptora se senti amenaçada i apareguin reaccions xenòfobes entre la població¹¹.

¹⁰ Es pot consultar en línia al portal del ministeri quebequés responsable de la immigració: http://www.mrci.gouv.qc.ca/publications/pdf/accord_canada_quebec_immigration_francais.pdf. Un altre document del mateix ministeri detalla les responsabilitats de cada part: http://www.micc.gouv.qc.ca/publications/pdf/0507_immigration_QC.pdf (tots dos llocs accedits el 2006). Els programes quebequesos d'integració es basen també en la idea de 'contracte moral' entre els nousvinguts i la societat receptora, i confereixen una gran importància a l'aprenentatge de la llengua francesa.

¹¹ Vegeu Will Kymlicka, *Minority nationalism and immigrant integration*, al seu llibre *Politics in the vernacular: nationalism, multiculturalism and citizenship*. Oxford University Press, 2001.

De les polítiques comunitàries a les polítiques locals

Per tot el que hem vist fins ara, resulta prou evident que l'aplicació dels criteris de subsidiarietat en la política d'immigració a la Unió Europea condicionarà clarament les possibilitats d'actuació a les Balears –en les quals també val la pena començar a valorar quines responsabilitats és preferible que siguin assumides pel Govern, per cada Consell Insular o pels municipis (sols o mancomunats).

De moment, com dèiem, les propostes de la Comissió de les Comunitats Europees són molt més ponderades que les polítiques dels Estats membres o els acords del Consell que els representa¹². Una Comunicació de setembre de 2005 resumia molt clarament el programa comú que la Comissió proposa com a marc als Estats europeus per a les polítiques d'integració¹³, basant-se en onze Principis Bàsics Comuns adoptats pel Consell el 2004 i d'acord amb el *Manual d'integració per a responsables polítics i professionals* publicat el mateix any per la CCE¹⁴:

1. La integració és un procés bidireccional i dinàmic d'ajustament mutu per part de tots els immigrants i residents dels Estats membres.

Vaig ocupar-me amb més detall d'aquests temes a l'obra ja citada abans: *Una política intercultural per a les Balears? Informe per al debat*. Palma: Espai de Formació Cultural, 2002.

¹² Podeu obtenir-ne una visió de conjunt a la pàgina

http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/immigration/integration/doc_immigration_integration_en.htm (accés el 2006).

¹³ Es tracta d'un document molt útil per al nostre tema, perquè distingeix les accions a nivell de la UE i a nivell de cada Estat, especificant les formes idònies d'intervenció. Vegeu

http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/es/com/2005/com2005_0389es01.pdf (accés el

2006). Un dels punts que convé retenir és que l'any 2008 serà l'Any Europeu del Diàleg

Intercultural: una bona ocasió per promoure la sensibilització social sobre aquests temes.

¹⁴ Una obra interessantíssima per al nostre tema, i consultable en línia en versió anglesa:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/immigration/integration/doc/handbook_en.pdf

(accés el 2006). S'ha anunciat que el 2006 en sortirà una nova edició sobre àmbits diversos

d'intervenció (allotjament, problemes urbans, accés als serveis socio-sanitaris, integració

laboral, igualtat d'oportunitats, etc.) i que es crearà un portal a Internet sobre les millors

pràctiques d'integració.

2. La integració implica el respecte dels valors bàsics de la UE.
3. L'ocupació constitueix una part fonamental del procés d'integració i és essencial per a la participació dels immigrants, per a les contribucions que els immigrants aporten a la societat d'acollida, i per a fer visibles tals contribucions.
4. Un coneixement bàsic de l'idioma, la història i les institucions de la societat d'acollida és indispensable per a la integració; permetre als immigrants adquirir aquest coneixement bàsic és essencial perquè la integració tenguí èxit.
5. Els esforços realitzats en l'educació són fonamentals per preparar els immigrants, i en particular els seus descendents, a participar amb més èxit i de manera més activa en la societat.
6. L'accés dels immigrants a les institucions i als béns i serveis tant públics com privats, en les mateixes condicions que els ciutadans nacionals i sense discriminacions és un requisit essencial per a una millor integració.
7. Una interacció freqüent entre immigrants i ciutadans dels Estats membres és un mecanisme fonamental per a la integració. Els fòrums compartits, el diàleg intercultural, l'educació relativa als immigrants i les seves cultures i unes condicions de vida estimulants en entorns urbans milloren les interaccions entre immigrants i ciutadans dels Estats membres.
8. La pràctica de diverses cultures i religions està garantida per la Carta dels Drets Fonamentals i ha de quedar salvaguardada, llevat que aquestes pràctiques entrin en conflicte amb altres drets europeus inviolables o amb la legislació nacional.
9. La participació dels immigrants en el procés democràtic i en la formulació de les polítiques i mesures d'integració, especialment a

nivell local, afavoreix la seva integració.

10. Les polítiques i mesures tendents a incloure la qüestió de la integració en totes les competències polítiques, nivells de govern i serveis públics pertinents s'han de prendre degudament en compte en l'elaboració i posada en marxa de mesures públiques.

11. Cal establir objectius, indicadors i mecanismes d'avaluació clars per ajustar les polítiques, avaluar els avanços en la integració i fer més eficaç l'intercanvi d'informació.

És important subratllar que tots aquests principis s'han d'aplicar conjuntament, sense sacrificar-ne uns en nom dels altres. La dimensió lingüística de la integració apareix explícitament en el principi 4, en el qual es parla de cursos preparatoris als països d'origen i d'activitats d'acolliment lingüístic de diferents nivells o modalitats, i per a col·lectius específics, agrupant quan convingui les accions de municipis propers. Però és evident que totes les altres mesures inclouen accions lingüístiques. En el punt 6 també són expressament esmentades: serveis d'interpretació, traducció o intermediació; informació multilingüe, etc.

I al capdavant, com diu al final l'informe de S. Carrera, l'aplicació de la subsidiarietat dependrà en bona part del nivell de govern en què els recursos siguin assignats: *"Encara que pot ser cert que la inclusió dels immigrants té lloc sobretot en el nivell local i regional, són els governs i la UE que tenen els instruments polítics, financers i operatius necessaris perquè es dugui a terme en un marc coherent, respectuós i eficient."*

En altres ocasions ja hi he insistit: si volem aglutinar els nouvinguts i la societat receptora entorn d'un objectiu compartit, a partir del qual es construeixi una

nova cohesió intercultural, la consecució de competències polítiques compartides i recursos financers proporcionats és el primer punt que ens interessa a tots. Sense això, una visió centralitzada i uniformista de la integració (lingüística i global) ens impedirà que arribem a identificar-nos amb un mateix futur, amb un "nosaltres" que ens integri a tots de veritat.